

- ни і професійні стандарти для працівників міліції та пенітенціарних установ в документах міжнародних організацій», Амстердам-Київ, 1996 р.
5. Кримінально-виконавче право України / за заг. ред. В.М. Трубінова. – Х.: Право, 2001. – 384 с.
 6. Кримінально-виконавче право України / за редакцією А.Х. Степанюка. – Х.: «Право», 2005. – 256 с.
 7. Радько Т.Н. Функции права. В кн.: Общая теория права. Курс лекций. Нижний Новгород, 1993
 8. Общая теория государства и права. Т. 2 / под ред. М.Н. Марченко. – М.: ЗЕРЦАЛО-М, 2002. – 517 с.
 9. Пояснительная записка к Европейским пенитенциарным правилам // Права людини і професійні стандарти для працівників міліції та пенітенціарних установ в документах міжнародних організацій, Українсько-американське бюро захисту прав людини, Амстердам-Київ, 1996 р.
 10. Минимальные стандартные правила обращения с заключенными, принятые ООН 30.08.1955 г. // Права людини і професійні стандарти для працівників міліції та пенітенціарних установ в документах міжнародних організацій, Українсько-американське бюро захисту прав людини, Амстердам-Київ, 1996 р.
 11. Звіт про кількість УВП, наявність, рух та склад засуджених в Державному департаменті України з питань виконання покарань / Статистична звітність Ф-№8-УВП.

Манченко О.В., ПЮІ ЛДУВС

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ ЯК ОСОБЛИВОГО ВИДУ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ НА ПРИКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ТА УКРАЇНИ

Научная статья посвящена рассмотрению основных проблем становления института государственного аудита на основе исследования основных научных тенденций. Анализируется необходимость разработки и применения единой понятийной базы, особенности государственного регулирования аудита.

The scientific article is devoted consideration of basic problems of becoming of institute of state audit on the basis of research of basic scientific tendencies. The necessity of development and application of single concept base, features of government control of audit, is analysed.

При постановці проблеми даної статті, важливо підкреслити, що «державний аудит» – мабуть одне з найбільш актуальних та дискусійних понять у сфері фінансового контролю не тільки в українській, а й у світовій науці та практиці. Це проявляється в тому, що протягом останніх п'яти-семи років активно запроваджуються певні заходи міжнародного характеру по вдосконаленню аудиту, зокрема розробляються Рекомендації Комісії Європейського співтовариства щодо забезпечення якості аудиту в країнах Євросоюзу, приймаються Резолюції про обов'язків аудит річної звітності та консолідованої звітності та про роль вищих органів фінансового контролю у розробці та використанні ключових національних показників та розвитку аудита ефективності в державах – учасниках

Співдружності Незалежних Держав, а також ряд інших актів міжнародного значення. Також, у розрізі проблем подолання наслідків світової економічної кризи, питання модернізації незалежних органів фінансового контролю було розглянуто на II конференції організації Вищих органів фінансового контролю (ВОФК) європейських та арабських країн EUROSAI- ARABOSAI, яка відбулася 29–31 березня 2009 року в Парижі в штаб-квартирі ЮНЕСКО за участю делегацій вищих органів фінансового контролю 54 держав, в тому числі Рахункових палат України та Російської Федерації. При цьому, було розроблено рекомендації зробити уряди підзвітними суспільству, встановити суворий контроль за витратами держав, давати оцінку результатам діяльності державного апарата, забезпечити прозорість використання запозичених коштів, забезпечити суворий моніторинг засобів, призначених для порятунку банків та економічного оздоровлення [1]. У цьому контексті, формування ефективного державного аудиту постає одним із пріоритетних завдань нашої країни, що потребує ґрунтовного дослідження науковців та практиків.

Аналізуючи останні дослідження і публікації у сфері формування аудиту як інституту незалежного фінансового контролю, в першу чергу, варто відмітити праці таких провідних вітчизняних науковців, як Л.А. Савченко, М.Т. Білуха, Н.І. Дорош, О. Петрик, Б.Ф. Усач, у яких аудиторська діяльність та фінансовий контроль в Україні почали глибоко та різносторонньо досліджуватися на високому науковому рівні. В тому числі, саме в роботах Л.А. Савченко підкреслюється важливість ефективного функціонування Рахункової палати України. Також, в даній статті аналізується монографія провідного російського науковця С.В. Степашина «Конституційний аудит», у який розкриваються конституційні засади державного аудиту. До зарубіжних дослідників проблем аудиту належать наступні наковці: Р. Адамс, Е. Аренс, Ф. Дефліз, Г. Дженік та інші.

Виділяючи невирішені частини проблем державного аудиту, слід підкреслити, що, на сьогоднішній день, інститут державного аудиту переживає етап свого становлення і наукова розробка основних проблем в цій сфері є недостатньою. Зокрема, відсутність наукових розробок у формуванні єдиних підходів до понятійної бази, основних завдань та видів аудиту, ролі та функцій керівних органів у сфері аудиту, адаптації до міжнародних стандартів відображається на недосконалості законодавства у даній сфері.

Цілями даної статті є порівняльно-правовий аналіз основних проблем формування ефективного інституту державного аудиту як особливого виду фінансового контролю на прикладі Російської Федерації та України. При цьому, одним із завдань автора є аналіз сучасних наукових та практичних тенденцій і вироблення загальних підходів до розуміння самого поняття «державний аудит», а також аналіз найбільш оптимального функціонування самого інституту державного аудиту, що є порівняльно новим як для нашої країни, так і для Росії, проте має власну специфіку становлення та подальшого вдосконалення.

При викладанні основного матеріалу, в першу чергу, варто зауважити, що такі поняття як «аудит» та «державний аудит» у міжнародних джерелах, як правило, принципово не розмежовуються і розглядаються

в цілому як вид незалежного фінансового контролю, що проводиться спеціально уповноваженими суб'єктами – професійними аудиторами, у сфері фінансової діяльності країни, в тому числі органів державної влади, з метою отримання неупередженої, суб'єктивної та достовірної інформації, переважно, фінансового чи правового характеру. З огляду на чинне законодавство України, для нашої держави характерним є самостійний розгляд поняття «аудит», як виду фінансового контролю, що здійснюється недержавними суб'єктами – сертифікованими Аудиторською палатою аудиторами на підставі Закону України «Про аудиторську Діяльність» [2]. Паралельно з цим, окремо розглядається поняття «державний фінансовий аудит», що не підпадає під сферу дії зазначеного Закону та проводиться державними органами, їх підрозділами. При цьому, саме у період загострення потреби у модернізації ефективних інститутів незалежного контролю, понятійна база у фінансовому контролі, як особливому виді управлінської діяльності повинна характеризуватися чіткою визначеністю та однозначністю. Відповідно, законодавча «розмитість» змістовного навантаження поняття «державний аудит» призводить до певного зловживання ним, зокрема в тих нормативних актах, де мова йде про звичайну перевірку в бюджетній сфері, що проводиться контролером певного державного органу. Тому, необхідно, проаналізувати сутність і обґрунтованість вживання терміну «державний аудит».

Оскільки для України державний аудит є порівняно новим інститутом фінансового контролю, його ґрунтовне дослідження, доцільно провести на фоні аналізу надзвичайно цікавого та активного сучасного періоду становлення науки та практики державного аудиту в Російській Федерації. Так, варто було провідному російському науковцю голові Рахункової Палати Російської Федерації Сергію Степашину в 2006 році одержати спеціальну премію «книга року» та Диплом однойменного конкурсу за його фундаментальне монографічне дослідження в галузі державного аудиту «Конституційний аудит», як гостра актуальність проблем аудиту знайшла свої відображення у конкретних науково-практичних заходах [6]. Вже у 2007 році відбувся перший набір студентів у Вищу школу державного аудиту Московського державного університету, яка була створена на основі домовленостей між Російською академією наук, Московським державним університетом імені М.В. Ломоносова і Рахунковою Палатою Російської Федерації. Фактично, це перша в країні освітня установа по підготовці спеціалістів фінансово-юридичного профілю, що оволодіватимуть сучасними методиками проведення контрольних заходів, глибокими теоретичними знаннями у сфері права, економіки і державного аудиту, а також навиками розробки та ефективної реалізації управлінських рішень. Наступною знаковою подією для російського аудиту стало прийняття 30 грудня 2008 року нового Федерального Закону Російської Федерації «Про аудиторську діяльність», що в основній частині вступив в силу з 1 січня 2009 року [7]. При цьому, до нововведень можна віднести те, що аудит визначається вже не як підприємницька діяльність, а незалежна перевірка бухгалтерської (фінансової) звітності в цілях висловлення думки про її достовірність. Крім того, відміняється обов'язкове страхування аудиторських ризиків та необхідність ліцензування аудиторської діяльності. Також, новий закон більше уваги приділяє складу та компетенції Ради з

аудиторської діяльності, що створюється при уповноваженому федеральному органі з метою забезпечення суспільних інтересів під час проведення аудиторської діяльності. І хоча в переважній більшості положення старого закону дублюються в новому документі, все ж таки визначальною відмінністю є орієнтація на обов'язкове членство аудиторів в «одній із саморегульованих організацій аудиторів», за якими закріплюються повноваження з сертифікації, контролю за якістю, організації професійної діяльності аудиторів. Відповідно, логічно послідовна таким змінам визначальна подія, яка безпосередньо стосується розвитку державного аудиту в Росії, відбулася 2 жовтня 2009 року, коли Міністерство Фінансів Російської Федерації зареєструвало першу саморегульовану організацію аудиторів – Аудиторську палату Росії, яку очолила президент Фінансової академії при уряді Алла Грязнова. Також до даної організації увійшли президент Асоціації регіональних банків Росії Анатолій Аксаков, до того ж серед 3036 членів можна побачити всесвітньо відомі аудиторські компанії так званої «великої четвірки» «ПрайсвотерхаусКуперс», «Делойт энд Туш», «Ернст энд Янг», КПМГ.

Всі ці зміни зумовлені активною науковою діяльністю у сфері вдосконалення інституту незалежного аудиторського контролю в Російській Федерації. При цьому, варто зауважити, що саме у монографії Сергія Степашина «Конституційний аудит», найяскравіше відображені сучасні наукові тенденції визначення вагомості ролі та значення аудиту в Росії, як особливого виду фінансового контролю в державі [6, с.8]. Як зазначив сам автор на презентації даної монографії, у назві «конституційний аудит» є певна доля провокації, адже мова йде не про перевірку конституції, а про аудит, який представляє собою сукупність теорій та концепцій, що обґрунтовують об'єктивну необхідність виникнення в сучасному світі інституту державного аудиту. Таким чином автор акцентував увагу на тому, що незалежний аудит є таким видом фінансового контролю в державі, якій фактично втілює найважливіші конституційні засади демократичного суспільства. Також, надзвичайно точною, виваженою та актуальною і для України вбачається ідея С.В.Степашина, що даний інститут слід розуміти як систему зовнішнього, незалежного контролю від імені суспільства за діяльністю держави по управлінню національними ресурсами країни, у якому проявляються такі конституційні засади діяльності держави, як демократизм, відкритість влади, пріоритет прав людини у громадянському суспільстві. При цьому, органи влади самі повинні сприяти відкритості для зовнішнього контролю, адже заключення аудитора – це ніщо інше, як ефективний механізм легетимізації соціально-економічних рішень держави, інструмент забезпечення реальної суспільної підтримки. Крім того, розвинутий зовнішній аудит є дієвим інструментом для зниження інформаційної асиметрії у відносинах громадянського суспільства і держави, та, водночас, сприяє підвищенню ефективності роботи державного апарату в цілому [6, с. 34].

Не менш актуальним для нашої країни є ефективне функціонування певного самоврядного органу – Аудиторської палати, яка фактично є певною проміжною ланкою чи своєрідним посередником у відносинах між державою та незалежними аудиторами. В цьому відношенні, держава фактично делегує частину управлінських функцій у сфері фінансового

контролю аудиторам через Аудиторську палату, на яку перекладається доля певної відповідальності за належну організацію координації безпосередньої високопрофесійної діяльності, надання спеціального статусу аудиторам шляхом їх сертифікації та включення до реєстрів, застосування певних каральних чи заохочувальних заходів, тощо. При цьому, цікаво, що хоч і різними шляхами, але як Україна, так і Російська Федерація на сьогоднішній день мають такі самоврядні структури. Ось тільки для Росії надання Аудиторській палаті статусу саморегульованої організації є наслідком поступового формування суспільної потреби в аудиті, якій має забезпечувати незалежний контроль за фінансовою діяльністю в державі, оскільки, як слушно зауважив С.В. Степашин, коли один бюрократ контролює іншого, спотворюється ідея зовнішнього контролю від імені суспільства. Відповідно, основні проблеми правового регулювання новоствореної самоврядної Аудиторської палати в Росії повною мірою розкриватимуться після того, як вона повною мірою розпочне свою самоврядну діяльність. Зокрема, згідно Закону Російської Федерації «Про аудиторську діяльність», з початку 2010 року до саморегульованих аудиторських організацій остаточно перейдуть повноваження Міністерства Фінансів щодо сертифікації аудиторів, відповідно «міністерськи» сертифікати вже не діятимуть і аудитори, які мають намір продовжувати діяльність, змушені терміново входити до складу відповідних організацій, сплачувати внески, одержувати нові сертифікати [7]. Фактично, водночас з державною реєстрацією першої саморегульованої аудиторської організації «Аудиторська палата Росії», Міністерство фінансів, передоручило новоствореній організації свої управлінські повноваження у сфері аудиту як «першій ластівці». Зрозуміло, що поки що «Аудиторська палата Росії» має становище абсолютного монополіста. Проте, до кінця 2009 року на включення до державного реєстру саморегульованих організацій також претендують ще шість великих аудиторських організацій, в тому числі «Інститут професійних аудиторів», «Російська колегія аудиторів», «Московська аудиторська палата». При цьому, подальша політика Росії має бути надзвичайно ретельно виваженою, і спрямованою на те, щоб боротьба за монополієне становище аудиторських організацій не відобразилась на якості професійних послуг, а також на те, щоб саморегульованість не переросла в свавілля та диктатуру чисельних «Аудиторських палат» у сфері аудиту за фінансовою діяльністю самої ж держави. Отже, для Росії, формування саморегульованої Аудиторської палати – це шлях від пострадянського тотального державного регулювання до абсолютної самоврядності через втілення міжнародних норм і стандартів у сфері незалежного державного аудиту в умовах стрімкого розвитку ринкової економіки та зовнішньоекономічних відносин. При цьому, поетапне формування державного аудиту в цілому можна відобразити у такому ланцюжку: абсолютний державний фінансовий контроль – незалежний аудит підпорядкований державі в особі Міністерства фінансів – абсолютно саморегульований аудит за фінансовою діяльністю держави. Для нашої держави характерним є свій унікальний шлях формування аудиту в цілому і Аудиторської палати зокрема. Як правило, державне і законодавче регулювання або «наздоганяє» фактичні події, які встигають сформуватися та «вжитися» в ринкове середовище, або випереджає їх.

Так, ще до того як в 1993 році законодавчо закріплене поняття аудиторської діяльності, з 1991 року вже фактично діють перші українські аудитори, в послугах яких постала гостра потреба постійно зростаючої маси суб'єктів підприємницької діяльності, яким була необхідна об'єктивна та професійна допомога у отриманні інформації про стан та відповідність законодавству їх фінансової діяльності. Натомість, із самого початку врегулювання аудиторської діяльності на законодавчому рівні Аудиторська палата України була визнана самоврядною та безпосередньо не підпорядковувалася жодному органу державної влади. Проте, пострадянське суспільство із всесторонньо державно регульованими структурами було ще морально не готове до того, щоб з повною довірою сприйняти імовірність повноцінної контрольної діяльності відокремлених від держави суб'єктів навіть у приватному секторі економіки, вже не говорячи про аудит фінансової діяльності державного сектора економіки. Також, після п'ятнадцятирічного фактичного існування самоврядної Аудиторської палати України, починає активно обговорюватися законопроект про саморегульовані організації, який, значною мірою є перекладом аналогічного закону Російської Федерації, за виключенням кількох положень, які зводять кінцевий варіант законопроекту до абсурдного документу, що сприятиме формуванню в державі не саморегульованості аудиторів, адвокатів, страховиків чи інших професійних організацій, а їх безвідповідального свавілля. На нашу думку, законотворцям слід враховувати, що в нашій державі більшість із вищевказаних професійних організацій вже тривалий час фактично сформовані і потребують законодавчого врегулювання в інших сферах, зокрема щодо формування однозначної понятійної бази, адаптації до міжнародних норм, узгодження між собою чинних норм національного законодавства, усунення прогалин законодавства, а також дублювання, чи протиріччя окремих норм. В тому числі, більш ефективною ніж діяльність саморегульованих організацій вбачається діяльність Аудиторської палати України в якості єдиної самоврядної організації, що з однієї сторони є самостійною і безпосередньо не підпорядкована жодному органу державної влади, проте, все ж таки, опосередкований зв'язок з державою проявляється в тому, що половина її керівного апарату складається з представників усіх основних фінансово-правових органів держави, а також у нормативно-правовому забезпеченні. І саме такий опосередкований представницько-нормативний спосіб державного регулювання дозволяє найбільш вдало поєднати професійну самостійність з авторитетом санкціонованої представниками державної влади діяльності у сфері незалежного фінансового контролю в державі.

Наступною важливою проблемою є те, що в Україні, протягом останніх двох-трьох років спостерігається стійка тенденція вживання у нормативних актах змістовно нового поняття аудиту – «державний фінансовий аудит» [4]. При цьому, стан сучасного законодавства в цій сфері, знову ж таки, потребує чіткої і однозначної понятійної бази, оскільки, за своєю природою, державний фінансовий аудит є різновидом державного фінансового контролю і полягає у перевірці та аналізі фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку й достовірності фінансової звітності, функ-

ціонування системи внутрішнього контролю. Але, вирішальною ознакою при цьому має бути не об'єкт перевірки, а саме суб'єкт контролю як незалежний неупереджений спеціаліст. Проте, сам термін «державний фінансовий аудит» у тому значенні, який надає йому законодавець, стоїть самостійного виду фінансового контролю і виходить за межі того поняття «аудит», яке встановлене Законом України «Про аудиторську діяльність» та регламентує незалежний фінансовий контроль. Тому, доцільно чітко розмежувати поняття «державний фінансовий аудит» та «аудит» у якості самостійних видів фінансового контролю, а не різновидів аудиту і в цьому ракурсі визначити чи взагалі обґрунтованим є запровадження такого терміну як «державний фінансовий аудит». В даному випадку, слід зауважити, що вживання такого терміну немає аналогів у світі та дещо суперечить самій природі аудиту, оскільки, як слушно зауважив Сергій Степашин, коли один чиновник перевіряє іншого, основоположні принципи незалежності, об'єктивності та неупередженості аудиту ставляться під сумнів. Позиція законодавця, при цьому аргументується тим, що такий вид державного фінансового контролю здійснюється у сфері перевірки бухгалтерської звітності яка ототожнюється з поняттям «аудит». Зокрема, термін «державний фінансовий аудит» введено до норм чинного законодавства, згідно Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання фінансовим правопорушенням, забезпечення ефективного використання бюджетних коштів, державного і комунального майна» від 15 грудня 2005 року [4]. По-друге, Положення Державної митної служби України «Про центральне бюро аналізу ризиків та аудиту» від 2 грудня 2003 року вводить поняття «митний аудит». Фактично, дане бюро входить до системи державних митних органів України та бере участь у реалізації державної політики у сфері митної справи, захисті економічних інтересів, розвитку міжнародної торгівлі. Крім того, згідно вказаного Положення, бюро «здійснює контроль за дотриманням митного законодавства суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та митними органами, у тому числі методами аудиту». Очевидно, мається на увазі часткове використання стандартів або процедури незалежного аудиту при здійсненні державного контролю. Зрозуміло, що в такому «аудиті» є заінтересована сторона – держава, що суперечить принципам незалежності, неупередженості, об'єктивності та ставить під сумнів доцільність використання терміну «аудит» щодо даного виду контролю. По-третє, має місце певне «зловживання» терміном «аудит». Так, наприклад, в Законі України «Про метрологію та метрологічну діяльність» у редакції від 15 червня 2004 р. два рази вживається термін «аудитор із метрології», хоча не визначається, які саме суб'єкти і в якому порядку можуть набути такий статус. Зрозуміло лише, що контроль у галузі метрології є державним, але не вказано чітко, чи може брати в ньому участь звичайний сертифікований (недержавний) аудитор, чи «аудитор із метрології» є іншим спеціальним державним суб'єктом. Аналогічно, в Законі України «Про енергозбереження» у редакції від 22 грудня 2005 року, вживається поняття «енергетичний аудит» (енергетичне обстеження) – визначення ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів та розроблення рекомендацій щодо її поліпшення. Так само, у Проекті Трудового кодексу України

від 8 грудня 2003 року, пропонується ввести поняття «аудит з безпеки та гігієни праці», тобто документально оформлений процес перевірки, який включає збирання даних та об'єктивне оцінювання відповідності стану умов праці та профілактичних заходів із безпеки й гігієни праці необхідним вимогам, встановленим нормативно-правовими актами, та передача результатів перевірки замовнику. Тобто, термін «аудит» дедалі частіше вживається у нормативних актах, проте, останні зміни до законодавства свідчать про те, що він ототожнюється з формою або методом фінансового контролю, тоді як Л.К. Воронова, О.П. Орлюк, та інші науковці відзначають, що аудит є видом фінансового контролю.

Висновки, які доцільно зробити підсумовуючи вищевказане, можна сформулювати у наступних положеннях. Перш за все, доцільно чітко визначити, що в загальноприйнятому у світовій науці та практиці значенні, поняття «аудит» повинне охоплювати тільки ті види контролю у сфері фінансової діяльності, які проводяться саме незалежними та неупередженими і професійними суб'єктами, яким держава делегує частину своїх управлінських повноважень, а тому надає виключний спеціальний статус. Також, необхідно розмежувати поняття «аудит» та «державний аудит», при цьому, основним критерієм має бути орієнтація не стільки на приналежність до державної чи приватної форми власності об'єкту, щодо якого проводиться аудиторська перевірка, а, знову ж таки, суб'єкту цього спеціального незалежного контролю. Так, у системі фінансового контролю в Україні до таких суб'єктів повинні належати або сертифіковані особи, що здійснюють власне «аудит» на підставі Закону України «Про аудиторську діяльність», або незалежні фахівці представницького органу держави, що здійснюють «державний аудит» від імені народу в особі Рахункової палати України. Фактично, Рахункова палата є постійно діючим органом зовнішнього державного фінансового контролю, що функціонує в Україні з 1997 року [3]. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року, закріпила конституційний статус Рахункової палати як органу, що діє від імені Верховної Ради України і здійснює контроль за використанням коштів Державного бюджету України [5]. У 1998 році Рахункова палата України стала членом Міжнародної організації Вищих органів фінансового контролю (INTOSAI), а у 1999 році її прийнято до Європейської організації Вищих органів фінансового контролю (EUROSAI) [1]. При цьому, за весь період своєї діяльності Рахункова палата зуміла вирішити головне завдання – сформуватися як дієздатний конституційний орган, створити основи і розробити нову ідеологію публічного, незалежного зовнішнього державного фінансового контролю в Україні. Також, вона зуміла звернути увагу суспільства на хибну систему використання бюджетних коштів, показати, що гроші державного бюджету – це гроші не Уряду і Міністерства, а гроші платників податків, суспільні кошти – кошти кожного з нас. Слід зазначити, що саме у цьому проявляється сутність Рахункової палати як органу, діяльність якого не можна звести до контрольно-ревізійної, оскільки Рахункова палата є органом, який дає суспільству та органам влади незаангажовану реальну інформацію щодо стану управління коштами Державного бюджету України. Відповідно, зазначені висновки можуть слугувати предметом дискусійного обговорення, а також визначати перспективи подальших наукових розробок у напрямку дослідження формування державного аудиту та його вдосконалення.

Література:

1. Европейское международное право. – М.: «Международные отношения», 2009. – 408 с.
2. Закон України «Про аудиторську діяльність в Україні» від 22 квітня 1993 року № 3125-XII в редакції № 2738-IV // <http://rada.kiev.ua/laws/pravo/all/mdpn.htm>.
3. Закон України «Про Рахункову палату» від 11 липня 1996 року № 315/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 43. – С. 97.
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання фінансовим правопорушенням, забезпечення ефективного використання бюджетних коштів» від 15 грудня 2005 року № 3202-IV.
5. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
6. Презентация монографии С.В.Степашина «Конституционный аудит»: Тезисы доклада в МГЮА. – М.: МГЮА, 2006. – 179 с.
7. Федеральный закон Российской Федерации «Об аудиторской деятельности» от 30 декабря 2008 года № 307-ФЗ // Российская газета. Федеральный выпуск № 4824 – 2008. – 31 декабря.

Пікалюк С.С., ЛІРЛ Університету «Україна»

ПРЕДСТАВНИЦТВО НАЙМАНИХ ПРАЦІВНИКІВ У СОЦІАЛЬНОМУ ПАРТНЕРСТВІ

В статті определены понятие и значение представительства в системе социального диалога в сфере труда, а также обоснована объективная необходимость существования правоотношений представительства работников как стороны социального партнерства. Проанализированы содержание и особенности внутренней и внешней сторон представительства в системе социального диалога в сфере труда.

The paper defined the concept and importance of representation in social dialogue in the workplace, as well as justified by objective necessity of the legal representation of workers as part of social partnership. Analyzed the content and characteristics of internal and external parties representation in social dialogue in the workplace.

Питання представництва у трудовому праві набули особливої актуальності у зв'язку із становленням і розвитком соціального партнерства у сфері праці. Соціальна стабільність у відносинах сторін соціального діалогу значною мірою залежить від того, хто і як представляє їхні інтереси. У зв'язку з чим перед наукою трудового права постало завдання дослідити відносини, що складаються при реалізації представницької функції представниками працівників і роботодавців, правовий статус осіб, яких представляють – працівників і роботодавців, їхніх представників та систему взаємозв'язків між ними.

Метою статті є розробка поняття та нормативного змісту представництва у трудовому праві, а також спроба проаналізувати коло представників працівників у соціальному партнерстві у сфері праці.

Проблеми представництва працівників і роботодавців досліджуються у працях вітчизняних науковців, присвячених різним аспектам соціального партнерства у сфері праці, колективно-договірного процесу, правового статусу представників працівників та роботодавців: Н.Б. Болотіної,